

ROZMÍSTĚNÍ DĚLOSTŘELECTVA VE VÝCHOZÍM POLOŽENÍ K ÚTOKU

Major Vladimír Řehák

Jak se ukázalo při velitelsko-štábních i štábních armádních operačních cvičeních v roce 1955—1956, není dosud vždy všemi veliteli a štáby správně chápána otázka účelného rozmisťování dělostřelectva ve výchozím položení k útoku v soudobých podmínkách.

Někteří velitelé zastávají názor, že nejúčelnější je umisťovat plukovní dělostřelecké skupiny dopředu, za ně divisní dělostřelecké skupiny, sborové dělostřelecké skupiny a přibrané dělostřelectvo. Jiní se domnívají, že je účelnější umisťovat blíže k přednímu kraji sborové a armádní dělostřelecké skupiny a za ně divisní a plukovní dělostřelecké skupiny.

Dát jednoznačnou odpověď na to, který způsob rozmisťování dělostřelectva ve výchozím položení k útoku je nejvýhodnější, je podle mého názoru nemožné. Domnívám se, že mít pro tuto otázku jakékoli konstantní řešení by bylo nesprávné. Chci však ve svém článku rozebrat zásady, podle nichž se má dělostřelectvo ve výchozím položení k útoku rozmisťovat.

Rozmístění dělostřelectva ve výchozím položení musí odpovídat těmto základním požadavkům:

1. Co největší rozptýlení dělostřelectva podél fronty i do hloubky tak, aby mu nepřátelskými atomovými údery nemohly být způsobeny velké ztráty.

2. Dělostřelectvo musí být schopno hromadit palbu na směr hlavního úderu.

3. Způsob rozmístění dělostřelectva musí umožnit co největší využití dělostřelectva přibraného k plnění úkolů bez práva změny palebných postavení.

4. Musí umožnit co nejhospodárnější využití jednotlivých ráží dělostřelectva se zřetelem na spotřebu střeliva, vzrůstající s délkou střelby vlivem zvětšení rozptylu.

5. Včasné zahájení přemístění dělostřeleckých jednotek podle jejich úkolu v průběhu útočného boje, zejména jednotek určených k podpoře předsunutých odřadů a k přímé podpoře praporů prvního sledu.

Požadavek co největšího rozptýlení bojové sestavy dělostřelectva ve výchozím položení podél fronty i do hloubky je do jisté míry v rozporu s ostatními požadavky. Vzhledem k účinku atomových zbraní nepřítele by bylo s tohoto hlediska výhodné rozmisťovat oddíly ve vzdálenosti 1,5 až 2 km od sebe. To by však značně zvětšilo hloubku prostoru palebných postavení a podstatně by snížilo možnost hromadit palbu dělostřelectva na hlavním směru.

Bude-li rozmístěn na každý čtvereční kilometr jeden oddíl, mohou být způsobeny jedním nepřátelským atomovým úderem těžké ztráty třem, čtyřem a v některých případech i více bateriím v zakrytých palebných postaveních. Při hustotě dělostřelectva 140 až 150 hlavní ze

zakrytých palebných postavení na 1 km úseku průlomu bude na každém kilometru úseku 10 až 11 dělostřeleckých oddílů s různým počtem hlavních. Kdybychom při rozmísťování dělostřelectva trvali na požadavku nerozmísťovat na 1 km² více než jeden dělostřelecký oddíl, dostali bychom v tomto případě hloubku prostoru palebných postavení dělostřelectva 12 až 13 km. I když by se tato hloubka prostoru palebných postavení poněkud snížila umístěním části dělostřelectva v prostorech na bocích úseku průlomu, přesto je příliš velká a nevýhodná jak s hlediska možnosti podporovat zteč pěchoty a tanků na velkou hloubku beze změny palebného postavení, tak s hlediska střelecko-technického. Dělostřelecké oddíly umístěné u zadní hranice palebných postavení dělostřelectva by v tomto případě vedly palbu již za dělostřelecké přípravy s velkou dálkou střelby, při níž je vlivem velkého rozptylu až dvojnásobná potřeba střeliva k dosažení stejného účinku v cíli než při střelbě na střední dálky. Z těchto důvodů není výhodné mít zadní hranici prostoru palebných postavení dělostřelectva ve výchozím položení k útoku dále než 7 až 8 km od předního kraje. Proto bude nutno dělostřelecké oddíly ve výchozím položení k útoku rozmísťovat s větší hustotou než jeden oddíl na 1 km². Při hloubce prostoru palebných postavení 7 km vyjde na 1 km² asi jeden a půl dělostřeleckého oddílu ze zakrytých palebných postavení.

Nyní je otázka, jakým způsobem tyto oddíly rozmístit. Podle theoretického předpokladu by bylo nejvýhodnější rozmísťovat dělostřelecké oddíly v celé hloubce prostoru palebných postavení rovnoměrně. Vezme-li však v úvahu, že nepřítel při atomové protipřípravě bude používat atomových zbraní zpravidla až na bezpečnostní vzdálenost, která je pro atomové pumy malé ráže a atomové dělostřelecké granáty do 3 km a pro atomové pumy střední ráže do 5 km, docházíme k názoru, že výhodnější než rovnoměrné rozdělení oddílů je větší nahuštění dělostřelectva ve výchozím položení v hloubce do 3 km od předního okraje nepřítelů a ve větší hloubce pak dodržení zásady nerozmísťovat na 1 km² více než jeden dělostřelecký oddíl. V tom případě, když rozmístíme do hloubky 3 km od předního kraje na každý čtvereční kilometr dva až tři dělostřelecké oddíly a v hloubce 3 až 7 km na 1 km² jeden dělostřelecký oddíl, vyhovíme nejlépe jak požadavku účelného rozmístění dělostřelectva, tak požadavku, aby dělostřelectvu nemohly být způsobeny nepřátelskými atomovými údery velké ztráty, i ostatním požadavkům kladeným na dělostřelectvo. Domnívám se, že tento způsob rozmísťování dělostřelectva ve výchozím položení k útoku je účelnější než dosud používaný způsob rovnoměrného rozmísťování.

Odůvodnění výhodnosti použití způsobu nerovnoměrného rozmístění oddílů ve výchozím položení k útoku je zřejmé ze schématu 1.

Na schématu jsou schematicky znázorněny dvě varianty rozmístění dělostřelectva:

- varianta I: nerovnoměrný způsob rozmístění,
- varianta II: rovnoměrný způsob rozmístění.

Obě varianty jsou řešeny pro stejný případ, kdy vzhledem k hustotě dělostřelectva musím rozmístit na každý kilometr pásma průlomu jedenáct dělostřeleckých oddílů a zadní hranici prostoru palebných postavení

dělostřelectva ve výchozím položení jsem stanovil ve vzdálenosti 7 km od předního okraje nepřítele.

V první variantě jsou dělostřelecké oddíly rozmístěny do hloubky 2,5 km s hustotou tři dělostřeleckých oddílů na 1 km² a dále do 7 km s hustotou jeden dělostřelecký oddíl na 1 km². V druhé variantě jsou dělostřelecké oddíly rozmístěny rovnoměrně v celé hloubce s hustotou jeden a půl oddílu na 1 km².

Dále jsou na obrázku naznačeny výbuchy atomových pum malé ráže s různým místem epicentra a jejich účinek na dělostřelecké oddíly ve vybudovaných palebných postaveních o poloměru 800 m.

Variantá I

V ý b u c h e m čís. 1: s epicentrem v prostoru dělostřeleckého oddílu bude jeden oddíl zničen a jeden oddíl částečně zasažen.

V ý b u c h e m čís. 2: s epicentrem v prostoru mezi dělostřeleckými oddíly mohou být značně zasaženy čtyři dělostřelecké oddíly, při čemž je možno počítat s vyřazením v hodnotě dvou dělostřeleckých oddílů:

Variantá II

V ý b u c h e m čís. 3: s epicentrem v prostoru dělostřeleckého oddílu bude jeden oddíl zničen, tři oddíly těžce zasaženy a dva oddíly lehce zasaženy. V tomto případě je možno počítat s vyřazením v hodnotě do čtyř dělostřeleckých oddílů.

V ý b u c h e m čís. 4: s epicentrem v prostoru mezi oddíly budou vyřazeny čtyři dělostřelecké oddíly.

Z tohoto příkladu můžeme vyvodit, že při rovnoměrném rozmístění dělostřeleckých oddílů ve výchozím položení s hustotou jeden a půl dělostřeleckého oddílu na 1 km² mohou být vyřazeny výbuchem jedné atomové pumy malé ráže dělostřelecké jednotky tři až čtyř dělostřeleckých oddílů, kdežto při nerovnoměrném rozmístění dělostřelectva s využitím bezpečnostní vzdálenosti shození atomových pum mohou být při stejné průměrné hustotě dělostřelectva na 1 km² vyřazeny dělostřelecké jednotky v hodnotě jednoho až dvou dělostřeleckých oddílů. Proto je výhodnější, když to dovolí ostatní podmínky, podle situace (na př. skryt proti pozorování ze směru od nepřítele) rozmísťovat ve výchozím položení dělostřelectvo určené k palbě ze zakrytých palebných postavení s větší hustotou do hloubky 2 až 3 km od předního okraje nepřítele a s menší hustotou ve větší hloubce.

Část dělostřelectva se může rozmísťovat mimo úsek průlomu a v pásmu sousedních svazků tak, aby nebyla narušena možnost hromadit palbu dělostřelectva na hlavním směru. Tato zásada usnadní rozptýlené rozmístění dělostřelectva ve výchozím položení, avšak jen u svazků, které útočí na hranicích úseku průlomu, zejména u těch, které útočí jenom částí svých sil. Zpravidla však nebude možno využít této možnosti u svazků útočících na směru hlavního úderu armády, poněvadž budou ve většině případů útočit v oboustranném svazku. A právě u svazků na směru hlavního úderu bude nejobtížnější rozmístit dělostřelectvo ve výchozím položení rozptýleně, poněvadž u těchto svazků bude hustota dělo-

střelectva největší. Proto rozmisťování dělostřelectva na každou stranu 2 až 4 km mimo úsek průlomu nemůže vyřešit otázku rozptýleného rozmístění dělostřelectva ve výchozím položení a bude účelné je provádět jen tehdy, jestliže tím nebude narušena možnost hromadění palby dělostřelectva na hlavních směrech.

Aby bylo co nejvíce využito dělostřelectva přibraného k plnění úkolů bez práva změny palebných postavení (dělostřelectva druhých sledů a zálohy), je nejvýhodnější umisťovat je ve výchozím položení co nejblíže k přednímu kraji. To umožní, aby účinně podporovalo zteč na velkou hloubku; většinou ráží bude schopno vést palbu na celou hloubku hlavního pásma obrany nepřítele. Při této variantě umístění přibraného dělostřelectva ve výchozím položení k útoku bude možno účelněji organisovat přemístění dělostřeleckých skupin a v celé hloubce hlavního pásma nepřátelské obrany bude možno hromadit palbu většího množství dělostřelectva. Naproti tomu dosud používaný způsob umisťování přibraného dělostřelectva až za dělostřelecké skupiny zatěžovalo organizaci přemístění dělostřelectva při průlomu hlavního pásma obrany a jednotky byly příliš odkázány na podporu vlastních dělostřeleckých skupin.

Tankové rotý a baterie samohybných děl, přibrané k plnění úkolů bez práva změny palebných postavení, nejsou dostatečně vybaveny prostředky k řízení palby ze zakrytých postavení, prvky pro účinnou střelbu pro ně připravují dělostřelecké skupiny, a nemohou proto účinně podporovat zteč pěchoty a tanků při průlomu hlavního pásma nepřátelské obrany; zpravidla se jim proto určují úkoly jen za dělostřelecké přípravy zteče. Proto není třeba tyto jednotky vysunovat k přednímu kraji.

Domnívám se, že bude nejúčelnější rozmisťovat přibrané dělostřelectvo a tanky takto: přibrané dělostřelecké jednotky k přední hranici prostoru palebných postavení a přibrané tankové a samohybné jednotky k zadní hranici prostoru palebných postavení. Dělostřelecké protitankové zálohy rozmisťovat podle toho, kdy mají zahájit přemístění; čím později zahájí přemístění, tím je třeba přiblížit jejich palebná postavení ve výchozím položení k přednímu kraji. Všeobecně však bude účelné umisťovat protitankové dělostřelectvo ve větší hloubce.

Přibrané dělostřelectvo a tanky je třeba rozmisťovat na směrech činnosti jejich útvarů a svazků, aby bylo zabezpečeno jejich včasné a hladké začlenění do pochodových proudů těchto svazků při jejich přesunu na čáru zasazení.

Plukovní, divisní, sborové a armádní dělostřelecké skupiny bude nutno rozmisťovat ve výchozím položení s přihlédnutím k tomu, kdy zahájí přemístění, a k jejich ekonomickému využití vzhledem na délku střelby při plnění palebných úkolů. S tohoto hlediska bude výhodné umisťovat nejblíže k přednímu kraji armádní a sborovou dělostřeleckou skupinu, při čemž oddíly, které zahájí přemístění dříve, umístíme k zadní hranici prostoru palebného postavení skupiny a teprve za nimi umisťovat plukovní a divisní dělostřelecké skupiny.

Bude-li dostatek dělostřelectva přibraného od druhých sledů a záloh, což bude při průlomu připravené obrany nepřítele ve většině případů, budou se plukovní dělostřelecké skupiny přibírat k podpoře pěchoty a

tanků do ovládnutí prvního až druhého zákopu prvního postavení a divisi dělostřelecké skupiny do ovládnutí prvního postavení nepřátelské obrany a potom provedou přemístění. Proto nebude jejich rozmístění ve větší hloubce prostoru palebných postavení na závalu splnění jejich palebných úkolů, které budou na prvním a částečně na druhém postavení nepřátelské obrany.

Část jednotek plukovních dělostřeleckých skupin je však třeba umisťovat blíže k přednímu okraji vzhledem k jejich omezenému dostřelu. Zejména půjde o minometné a v některých případech i o raketometné oddíly. To, že rozmístíme plukovní dělostřeleckou skupinu ve dvou vzájemně oddělených prostorech, způsobí sice určité těžkosti ve velení, avšak získáme tím daleko výhodnější podmínky pro rozmístění ostatního dělostřelectva.

Dělostřelecké oddíly určené k podpoře předsunutých odřadů rozmísťujeme, zúčastní-li se dělostřelecké přípravy zteče, blíže k přednímu kraji tak, aby mohly včas zahájit přemístění.

Podle provedeného rozboru uvedu možnou variantu rozmístění dělostřelectva ve výchozím položení k útoku (od předního okraje k zadní hranici prostoru palebných postavení):

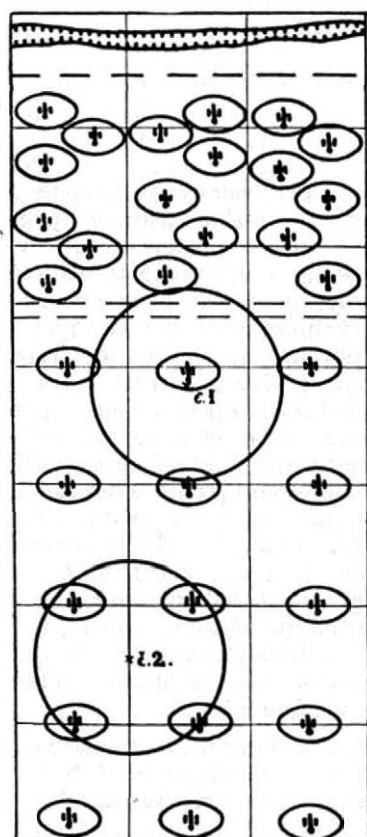
- praporní a plukovní minomety, minometné a raketometné oddíly plukovních dělostřeleckých skupin a oddíly předsunutých odřadů;
- dělostřelecké oddíly od druhých sledů a záloh, přibrané bez práva změny palebných postavení;
- sborové a armádní dělostřelecké skupiny;
- plukovní a divisi dělostřelecké skupiny;
- dělostřelecké protitankové zálohy;
- přibrané tankové a samohybné jednotky.

Tento způsob rozmístění dělostřelectva ve výchozím položení usnadní provést účinnou podporu útočící pěchoty a tanků na celou hloubku úkolu střeleckých sborů, zabezpečit činnost předsunutých odřadů a přibrat největší množství dělostřelectva k hromadění palby při postupném ovládnutí obranných postavení v hloubce nepřátelské obrany a při odrážení nepřátelských protiztečí.

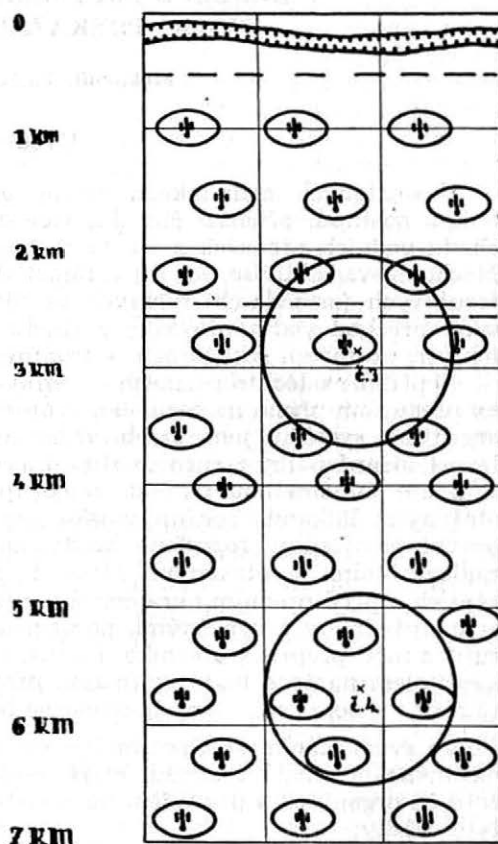
Jak vyplývá z rozboru, který jsem provedl v článku, nemůže ovšem tato varianta být šablonou pro všechny případy při rozmísťování dělostřelectva ve výchozím položení. V každém jednotlivém případě je třeba po bedlivém uvážení všech podmínek určit takový způsob rozmístění dělostřelectva ve výchozím položení, který nejlépe umožňuje splnit úkoly dělostřelectva za dělostřelecké přípravy zteče i během útočného boje.

Zároveň však není možno souhlasit se schematickým rozmísťováním dělostřelectva ve výchozím položení v pořadí PDS, DDS, SDS, ADS, jak je v mnohých případech prováděli někteří dělostřelečtí velitelé.

1: 50000

VARIANTA I.

VARIANTA II.

Schema 1